

КУКУРУЗА АЖААЛГАЗЫНДА Гектардан 400 центнер ногаан масса дээш

Каз-Хем районун «Коммунизмче орук» колхозунун кукурузачылары Валентин Калинин болгаш Абрам Жуйков бо чылын 127 гектар шолдуу бирээнден-не ортумаа-биле 400 центнерден өвөөш

Совет Тыва шолдеринге Солау чүдүлөр бо-ла турар. Чапал турар иши чону Чоргааранып көөрөп чоруур. Кургал, ондап ээн чыткан Кулуи-Киштээр ховуунга Хуулгаазын «кадык» үнүш — Кукуруза чурттал келген.

Хуулгаазын үнүш

Совет Тыва шолдеринге Солау чүдүлөр бо-ла турар. Чапал турар иши чону Чоргааранып көөрөп чоруур. Кургал, ондап ээн чыткан Кулуи-Киштээр ховуунга Хуулгаазын «кадык» үнүш — Кукуруза чурттал келген.

Кулуи-Киштээр шолдеринде Кукуруза — кулуун-на! Кулаш-кулаш бунураанг Куспак мынча мочактарыг. Эрткен-дүшкөн ому көргөш, Эдесинер, тоолунар. Тылпас чок оолдар турда, Тыва черге чү-даа үнгөй.

СОВПАРТШКОЛАДА

Красноярск крайнын Минусинскинде совпартшколада Тыва обласан 25 кижилер өөренип турар. Олардан ийгилиги курста 13 кижилер. Билиг шилгөөдүп алдырыга баштай аздан бергендер турган. Башкыларынын дугалааны-биле олу тилеп эрткен бис.

Курган, ондап ээн чыткан Кулуи-Киштээр ховуунга Хуулгаазын «кадык» үнүш — Кукуруза чурттал келген.

Клубтар чөвүлелдери—организакчы күш

Улуг-Хем районун клубтарында чөвүлелер социалистик чарыктын мураагыларын дуржулаганын негизиндеги база амыччы чонварын коммунисттик кижилдигелигнин талаам-биле ажалдарга партия организациларынын кол даяныр аисти болуп турар. Көдөге кулурун улук-на кайла-биле негизгерлер дөш «УТКА-нын 25 чыныда совхозтун Армыкан салырында Малаид Серен эргелекчилик кезде клубта 7 кижилер клуб чөвүлел ажалдап турар. Ол чөвүлел ажалы ланын ай саынды кылган, оон куралдын кылдыр ажалдарын дуржууту ал, болдуну кижигуеринин савадарын кичөөнгейилг амчнал, урун чүтү бөлүмүчүн концерт программанын баштал турар. Чөвүлелдин кижигуери ажал хуваалдаган кылды, овалык ажалдыга ээ-харымсалгалды боор турар. Клуб чөвүлелдин кижигуери Төнов-оол Салчак мыл урун чүтү коллективинин удуруткузу хуваалганын ак-сеткиди күтүсөдүп келген. Ол

клубта урун чүтү коллективинде 30—35 кижилер дөштөөлү кижилер турар. Олардын концерт программасын жаны-буру болгаш утка-шынарын, солун.

Клуб чөвүлелдин кижигуери култура-массалыг амыччылар болуп ужураат. Шагаан-Арыгтын Култура бажынынын чөвүлелдин кижигуери А. Я. Федорованын организастап эрттерини «Ажыл кылбас кижилер чөвүлел» деп тематиктег кижилер шагаан-арыгжыларын со-нуургалын хайныктырган. Кежөөгө келген 300 ажыл кижилер Федорованын илеткелин болгаш ажаа савал берген өштерин ажыл кылбас чалгааларга, чийнедирге, арага-чыларга шынгым согуугу бергенин сеткил ханыш, бедик үнөөнөр.

Урулгар садтарында даштыкы дыл өөрелдигези

МОГИЛЕВ, (СЭТА). Могилевтин № 3 ортукмак школанын башкыны Р. Крутько дузалап хереттин эргелекчи болган. Андан дилым урулгар садтарынын бирөөнүн өл ач 2 чылда эки-тура бугулар башкылап келген. Кичөөдөи өнөөлдө 2—3 удаа чуртул турар. Устукту бөлүчүлөрдө дагы урулгар андан дыл-биле чугаалажып, мрлал, шулуктерин номчуп өренип бергенер.

Ол мынкан бистин районун Жданов аттыг кезде ажал-агыл артелин кезде клувунун чөвүлел багай эвес ажалдыт. Бо клубтун эргелекчи эш Дамидин-оолдун ажалына харымсалга чок чоруну чөвүлелдин кижигуери шынгым шугуучулдун.

Устуде чедийкинер-биле чергелештир чамдык көдө клубтар эргелекчилери клуб чөвүлели үнөпөл кэрбей, хэй-нигиден хоорук ажал-дап турары дыка четпес. Чикээ, «Күш-ажылдык хөстүү» колхозтун Торгалыг клубунун эргелекчиси А. И. Филимонов клуб чөвүлели-биле сүмөлөшпей, малагын колхоз баштаар чери-биле дугурушпай, мураакчы санчылар-биле ужура-жыныккан кекээнин ол колхозтун механизаторлар хуну-биле дапкыр-лаштырганындан, ук кекээни үскөн.

Аныяктарнын сөзү ажал-иштен карышпас

ВЛКСМ Тыва обкомунун VI пленумундан

ВЛКСМ Тыва обкомунун VI пленумунга ВЛКСМ ТН-ның X Пленумунун түнөөдөринин болгаш СЭКН-ның XXII съездинде төлөтти ужуражыр дөш социалистик чарыктын улук-на калбартыр талаам-биле ажалык комсомол органициларынын сорулгаларын дугайында илеткеди комсомол обкомунун секретары эш В. Дорун-оол кылган.

Чеди чылдын ушкучу чылында об-ластын улук ажал-агыймын бүгү адырларынын аажы-биле ажалык чоннар социалистик чарыктын бедик хуваалганын алган. А комсомолчулар болгаш аныяктар бо хуваалганын күтүсөдирин улук ролду ой-наар ужураут. Бо чылын чүтле өштү бөзгө 18,5 тоннаны күтүсө бөөр хуваалгели бис. Пленумга са-нал бөөр-биле ВЛКСМ Өвүр райко-мунун секретары эш Лазыны өсө алгаш, эш бугуругелин районун комсомолчуларын киржилгезин чугаалаан.

Бунга АССР-нин малчыларынын эргелекчи чоруну-биле тургузуп турар механизматтыган комплекс-тиг хойжу бригадаларын район-нарда органиастап эгелээни чүтле бистин хойжуларыны эвес, харын областын мал ажалында чүт-лула чаа чүтү болуп. Бо кайгачкы-тыг шимчөөшкенин баштайгы ба-зынарындан эгелеп комсомолчу-лары болгаш аныяктарны хойжу бригадаларже эвилдөлөр турарын ийикке, азы мындг бригадалар тур-густунга черлерде байдалды пле-нумга ханы чугаалаашпаны четпес.

Манаа Өвүр районун «Коммунизмче орук» колхозунун Улаатайда тур-густунган хойжу бригадалынып ажал-чорудулаганы дегеренгейи-биле чугаалажып, оон чедийкине-рин пленумга илередири чугула тур-ган.

ВЛКСМ обкомундан эгелөөш рай-комнарда чедир бо чаагай херети үнөлөөн бартаны пленум айтыл-ган. Илангы Каз-Хем районун «Октябрь 30 чылы» база «Тиле-ге» колхозтарында хойжу бригада-лары өзу барымдалап органиаст-тап тургуска, ол бригадаларын органиастап байды багай. Пленумга Каз-Хеминин комсомол райко-мунун секретары эш Димитриев өсө алгаш бо чугула херетик дугайын мыттааван.

Механизматтыг комплекс-тиг хойжу бригадаларга аныяктарны хөйү-биле кирип болу-рунга аргазы бар. Иныг бригадаларга ажалды болур чогутуру-биле тургузуп алканда мал ажалында ажал-ишчилерин хандырылажып болгаш материалдыг деннели улук бедир.

Эки шынарыг чаагай дүжүттү алдырыга чер-черде дуржулга-көр-гүзүтүг ажал-агылыларын ролу улук дөзрин Тес-Хем районун «Ал-Эдик» колхозундан белген эш Саваа бодунун саналыга чугаалаан. Илангы ол колхозка чаксы тарыл-га үезинде черин агротехниктиг не-гелдеде дүштүр сайырадып кыл-баанын картофельдин үнүжү багай, кукурузанын шы, дербелчин ууландык кылдыр үнөмти турар деп, ол чугаалаан. Хөрг кырында рай-онун дуржулга-көргүзүтүг ажал-агылы бо колхоз болуп турар. Ол мынкан Улуг-Хем, Каз-Хем, Эзрин районнарда кукурузанын дербелчин ууландык эвес урун турарын пленумга киржилкилер илереткенер.

Бо хүнерде колхозтарын, сов-хозтарын тараш шөлдөнде тараш-нык үнүжү эки болуп турар. Чер-черде чаагай дүжүт ажаан алышкы-нына белектерде улук четпес-терин барын илеткеди болгаш са-вал бергенер айтыкан.

Биз-Хем районда эш Баян-оол санал берген, районун «Кызыл та-раачын» колхозуну Лүт Фермазы-нын 37 комсомолчу-аныяктары «Өк» совхозтун Чаловка салыры-нын ажалчынынан 60 ажыл күтүсөдирини эш Дорун-оол илетке-

тинге чугаалаза-даа, ол бугуруге-лерде комсомол органициларынын ажал-чорудулаганы ханы анализ бербөн.

Бунга АССР-нин малчыларынын эргелекчи чоруну-биле тургузуп турар механизматтыган комплекс-тиг хойжу бригадаларын район-нарда органиастап эгелээни чүтле бистин хойжуларыны эвес, харын областын мал ажалында чүт-лула чаа чүтү болуп. Бо кайгачкы-тыг шимчөөшкенин баштайгы ба-зынарындан эгелеп комсомолчу-лары болгаш аныяктарны хойжу бригадаларже эвилдөлөр турарын ийикке, азы мындг бригадалар тур-густунга черлерде байдалды пле-нумга ханы чугаалаашпаны четпес.

Манаа Өвүр районун «Коммунизмче орук» колхозунун Улаатайда тур-густунган хойжу бригадалынып ажал-чорудулаганы дегеренгейи-биле чугаалажып, оон чедийкине-рин пленумга илередири чугула тур-ган.

ВЛКСМ обкомундан эгелөөш рай-комнарда чедир бо чаагай херети үнөлөөн бартаны пленум айтыл-ган. Илангы Каз-Хем районун «Октябрь 30 чылы» база «Тиле-ге» колхозтарында хойжу бригада-лары өзу барымдалап органиаст-тап тургуска, ол бригадаларын органиастап байды багай. Пленумга Каз-Хеминин комсомол райко-мунун секретары эш Димитриев өсө алгаш бо чугула херетик дугайын мыттааван.

Механизматтыг комплекс-тиг хойжу бригадаларга аныяктарны хөйү-биле кирип болу-рунга аргазы бар. Иныг бригадаларга ажалды болур чогутуру-биле тургузуп алканда мал ажалында ажал-ишчилерин хандырылажып болгаш материалдыг деннели улук бедир.

Эки шынарыг чаагай дүжүттү алдырыга чер-черде дуржулга-көр-гүзүтүг ажал-агылыларын ролу улук дөзрин Тес-Хем районун «Ал-Эдик» колхозундан белген эш Саваа бодунун саналыга чугаалаан.

Илангы ол колхозка чаксы тарыл-га үезинде черин агротехниктиг не-гелдеде дүштүр сайырадып кыл-баанын картофельдин үнүжү багай, кукурузанын шы, дербелчин ууландык кылдыр үнөмти турар деп, ол чугаалаан. Хөрг кырында рай-онун дуржулга-көргүзүтүг ажал-агылы бо колхоз болуп турар. Ол мынкан Улуг-Хем, Каз-Хем, Эзрин районнарда кукурузанын дербелчин ууландык эвес урун турарын пленумга киржилкилер илереткенер.

Бо хүнерде колхозтарын, сов-хозтарын тараш шөлдөнде тараш-нык үнүжү эки болуп турар. Чер-черде чаагай дүжүт ажаан алышкы-нына белектерде улук четпес-терин барын илеткеди болгаш са-вал бергенер айтыкан.

Биз-Хем районда эш Баян-оол санал берген, районун «Кызыл та-раачын» колхозуну Лүт Фермазы-нын 37 комсомолчу-аныяктары «Өк» совхозтун Чаловка салыры-нын ажалчынынан 60 ажыл күтүсөдирини эш Дорун-оол илетке-

тинге чугаалаза-даа, ол бугуруге-лерде комсомол органициларынын ажал-чорудулаганы ханы анализ бербөн.

Чеди чылдын ушкучу чылында об-ластын улук ажал-агыймын бүгү адырларынын аажы-биле ажалык чоннар социалистик чарыктын бедик хуваалганын алган. А комсомолчулар болгаш аныяктар бо хуваалганын күтүсөдирин улук ролду ой-наар ужураут. Бо чылын чүтле өштү бөзгө 18,5 тоннаны күтүсө бөөр хуваалгели бис.

Пленумга са-нал бөөр-биле ВЛКСМ Өвүр райко-мунун секретары эш Лазыны өсө алгаш, эш бугуругелин районун комсомолчуларын киржилгезин чугаалаан.

Ак-Довуркага комсомол комитети-нин секретары эш Нельцова «Тыва даг-дугу» комбинатын тулуунун чоруп турарын чугаалаан. Бугуругеде 250 ажыл комсомолчулар бол-гаш аныяктар тус-тус бригадалар-да хаара туттулган. бедиктен ху-ваалгелерин алтылаан ажалдан, майны планын 105,6 хуу күтүсөт-кен деп ол демделгөн.

СЭКН обкомунун бирги секретары эш С. Тоба пленумтун ажалын-га киржип, бугу чуртта болгаш об-ласта улук ажал-агыймын хөжү-жүдөлгенин кайдык-ды адырларын-да комсомолчу аныяктарын күш-ажылчы улук үлүгү кирип турарын онаалан демделгөн, бодунун чугаалааны мөөн согартып соругула-лары болдурар айтыган. Көдө чаа дүжүт-биле бистин обласан 6,4 миллон пуд тарашын күтүсө дү-жаары көрдүрүп турар, бо дөзгө бистин таражыларынычтан мурун-да бедик хуваалге болуптур ор-тот демделгөн. Чеди чылдын ушкучу чылында күтүсө тараш дужайры-нын талаам-биле Тыва об-ласта Россия Федерациясында 6 дугаар черде турар ийикке, азы Эстон ССР бо чылын 2,5 миллон пуд тараш киригет турар деп деннегелин ол кылган.

Област колдуунда мал ажал-агыймыг дөзринге ол дөштөөш, илангы хөйү тарып бооздыр болгаш тенчер алырынын орунга чылдык-на февралдан эгелеп чангыс катал хураган алгаш, оларын 7 ай иштинде 30—35 килограмм деннелик кылдыр дуржууренин бол-гаш кодан хураган бүрүзүгүн 65—70 хуузу ардагы-ла болза кыс бол-ган тудум хөй ажалын дүрген хөжү-жеринге ийиг болур дөзрин дем-делгөн.

Чеди чылдын ушкучу чылында ал-дан социалистик хуваалгелерин ам-дыралга боттандырышпаан, СЭКН-нин XXII съездинде күш-ажылчы белектер ужуражырыча Тыванын комсомолчуларын болгаш аныяк-тарын кийгырган дөштөөлү пленум хуваалгалан.

Кассир чокка...

Кеңир чырыктыла үезе — колхозчыга бугу совет кижилер делеген болжолу-биле чоруп орар. Оларын бот-боттарына итөөжөр, чөпкү бош ажалык кылдыг чорукка бистин комму-нистик партияны болгаш Совет чөлөөш кижилди турар. Ком-мунизми калбартыр турарын-ныч үезинде совет кижилерин медреселик болгаш культур-анич кайсамка бедил турарын амандарал байдык турар.

Бистин коллективтик кижигуери чандык черлерде ажалын ажал-агыймынын ажалы тө-лөшөр кассир чокка берип тур-гар апарганнын дугайын солун-дан номчаш, оон боттарынын коллективтик боттандырып эге-лээрн иштирелер алган.

Алур ашканы болгаш ажал төлөшөр алган дугайында ол кассир ведомство салып кавар өрөөлө ажалчылар оюур куу-гар кирип эгелен. Баштайла-лар ажалын алгаш урун чоруп-ла, а өскөлери улаштыр ки-рип-ле тургалаан.

Ажыл төлөшөр иччаар арак-тын мында бир-ле дуулар пра-ктикада ол «Чүү болур ирги, түүчели баай болур болжолу багай-дыр. Эзенин ажалдаш, хөйү алкын болдоор, чедир ил-жиштиктен кижилер турар-на болдур ийик» дөш боддалар ба-за-ла тургалаан.

Совет кижилер деп ат-ту-рун бодар эш бодунун ажаа чо-гурунган артык ажаа-да ор-лоп чытас ужураут. Бистер бот-боттарыныча бугуруге бис—деп, чөпөс ай түүнелге олар келген.

Эң өвөлү кижиле ведомство салып, мында артык ажаа бодунун ажаа чогуурин ажал алган. Ам шүтү ажалчылар ажал төлөшөр ол эрзэден алган.

Чүвени камал билер, ажалын чандыр санал ол, канды-бар кижиле чедир албай-даа барып болур болгай. Иныг төлөгө, оон черге контролдоор алар. Санашканын түүнел эки болса: тус-тус ажалчылар ажаа чогуур ажалын-даа боттары ийик санал алгаш, а ведом-ства аттарын-да салгаш, ар-тык кагаз чогуур ажаа-да бар болган.

Бо болза «Тыва туду» трес-тин туду материалын болгаш конструкциларын бугуруге кол-бонданып, казылага хезинин ажалчылары турар. Олар бот-тарынын ажал төлөшөр мөөн согартып-даа кассир чокка ол тур-гар кылдыр чурчудуп болурин бугуругекенер.

Г. ВАГАЕВ.

Орукчуларда

Барыш-Хемчик районун «Боль-шевик» көдө ажал-агый артелине орук тулуунун бригадын эки ажал-дап турар. Бригада кижигуерин кыска хуусада Тайгадан мш өөртүрүп чаа оруту ашпай—бизден 24 бичи көвүзүгүлери кылтырган.

Былжандар Сайын Мадыр, Хо-мушка Козол, Натпал Дадий-оол олар боттарына онаашкан ажалдарын кызматкай болгаш ак-сеткиди күтүсөдирин, хун бугуруге ажал формасын 150—175 хуу күтү-седип туралар.

Орукчулардын ажалын колхоз баштаар чери бедик үнөлөп, оларын бүтү тала-биле деткип турар.

К. ШЫРЫПЧЫ.

Будурулге бригадалары

Бай-Тал ортукмак школанын 8—9 класстарынын өөреникчилеринин будурулге бригады «Төзөл» совхозтун 50 гектар чериге «Мөскөл» сорттук кымыл-тасты тараш, амгы үезе оон эки ажаап турар. Тарып чаштырганын соода шөлдү ийи катал суттарган. Ам бо хүнерде совхозтун бүгү тарыла шөлдө ол шөлдө мшаш мынды эки үнген чер чок.

Өөреникчилер 14 километр хөм-чөлдүг бугула стунун артыларын эки шынарыг аштап алгаш, боттарынын ажалын хун бугу болу ол үт-шини кымыл-тасты болгаш эске-даа кул-тураларын чыгы ажалдагычычче угалдыртканнар. Мынчанап бригадала га бургуууден 18 центнерден куду өвөс дүжүтү эстуртун 55 тонна си-дерини суттарып тургаш 55 тонна си-дерини кезип, совхозка белектер бе-рин хуваалган. Олар бо үстүндө ху-ваалгелерин партиянын XXII съез-динде аллар кылдыр алганнар.

Ол-ла школанын 40 ажыл өөре-ничилери совхозтун үш га карто-фельни ажаап турар. Олар боттары-нын школа чанынын дуржулга шө-лдө тараш ногааларын эки өстүр-түп, ам бизин согуваларын колхоз столовазынга берип эгелей берге-нер.

Будурулге бригадаларнын кижигу-ерин майгынарда салган оруна-рын, чөмөнөр черин арыг-шөвөр кылдыр тургузуш, хөстү шалтады хал-шыдыра, шапка ойнап, бала, гармон тырып, хол болган бут бө-буттеринге маргалаалары эртин-теп, чус ажыл ном фондугу кезер

Көдө ажал-агыйга чаа машиналар

Москва чоогунда Люберецтин көдө ажал-агый машиналары будуруге Ухтомшинский атты заводта картофель ажаап алырынын «КГ-2» деп агрегаттын массалык-биле будуруге үндүрерин ишчээдип алган. Казыкчидан болгаш транспортердан тургустунган ол машина өске машиналарга бодараа, дүжүт ажаап алырыга үнер чарыдады бугун чартык, ийи катул эвээжедип турар. Оон казыкчысы чер иштинге карто-фель борбоа черле артырбас. Моон журунда өске казыкчылар-биле дөмейлеп алырга, гектар бүрүзүндөн чылыда 25—30 хуу бедик болуп турар. Машинада картофель сыын одуулар херекселиг бары ол сыптарын кезер дээр хөй күш үнер ажалды кызырып турар болгаш картофельди черле кыска хуусада ажаап алыр арганы берип турар.

ЧУРУКА: «КГ-2» деп чаа агрегаттын транспортерун заводтан алгаш чорурунга белектер турары. СЭТА-нын фотохронказы.

РЕДАКЦИЯГА
ЧАГАА

Совхозта улуг күш

Танды районда «Тилеке» совхозтун төрөөн ашчыларын ажил-агыйынч аяны-бүрү адырларында хаара түтүнгөн, жеди чыдаан өндүр сорууларына түсөдериинде хөрөндө идеялык кирип туралар. Иштиизиле совхозта 300 хөргөжөнөрдү бугурууга киржиш, улуг ашчы-хөргөжөнө бугуруу туралар.

Совхозтун 20 муң ашчы шөрд болаш бола малынын ажалга хайлаарында, хааан, күш фермаларында нургулай хөргөжөнөрдү хаара түтүнгөн. Топ сүт-баран фермазында О. Алай-Бек сөөктү 13 чыдаа саначыл, социалистик чарышка алган үлөздөлөрүн чыл бугуруу ажырдүсүн, күүлөгө хөй тоона сүтү бериш келген. Ол-за фермада ийи чыл бургантар Сүт-Адыр Сүт-Аксис ортумак школазын дооскан кыстар комсомолду пүтөзгө-биле келгенер. Олардан К. Че-чекма саначынын арга-мергежи-лини шигеңдип ап, муракчылар-нын омурунда үнгөн. Бызаа ажаакчыны К. Струнмаа онааш-чан ашчыга харысчылга-ныч чоруун көргүзүп, үлөзгө алган чаш бызаанын бодураа бол-жуге доораткун, чыл бугуруу ба-зааларынын дигиде деңизини ортумактан өрү бодуруу келген. Оң ажалдагында 96 бызаа бар. Бызаанын күн-хүндө өзүдө деңизин 800 грамм чедирерин хүлөткөн. Совхозтун ашчы-агыйын хун бүрү калаарын тура-ры-биле ашчынын сүтү Сүт-Ба-зында култура-амыдралдык бол-жаш чуртталга туударын үр-сүтү нежежиш турар. Тууду бри-гаданын ашчы-агыйын зөөлөндү-дөүдө хөргөжөнө туудуждар он-он-ына ашчылар туралар. Сөөктү үдө О. Тарган даш са-мырына мергежин алган, сов-хозта хөргөжөнө дашчылар-биле бир дөмө ашчы нормаларын докта-амал ашчы күсүндө турар.

Моң мурунда чыдаа бугу-дүрүгө ашчылардын ойта-лап чораш Пайы-оол Дарымаа-нын эрткен чылдан бээр дыка кызык ашчынын апарганын дендегелеве аргажак. Кышын үе-

де ол огород бригаданын ашчы-лар турган бекдик көргүзүлгөрүн турган, а чык хөвү ашчы аге-дээр билек № 2 трактор-хөвү бригаданын үренин ашчыларга ашчылар, хун бурнуун оонадзын доктаамал ашчы хуу-седип, ашчыга кызык чоруу көргүсөдү. № 1 хөвү бригаданын хөргөжөнөрн комсомолду кыстар А. Седен, О. Отуктай олар баш-лаа эки ашчылар, му-ракчы болганнар.

Хөргөжөнө чөвүлели хөргө-жөнө чөвүлелин бугурууга ашчылар өвилдээр-биле хө-дө-баштар оларын хууда амдыр-гыл-чуртталгазын база үрүткү хайлаар туралар. Хөргөжөнөрдү чөвүлелин составында 10 кижини соңгүттүргөн.

Сайырап олурар ашчылар суртга културалык, аргы-шөвөр бакчылар чыл бүрү жөүдөп кал чыдар. Эрткен чылын ашчылар суртга күтлө 20 ашчы бакчы-ларын даштыга огород тарып турган болаа, бо чылын ашчы-бүрү ногаа аймаа тараан өргө 60 ашчы турар.

Чуртталга чонун културалык, аргы-шөвөр дөш суртга көдө интеллигенциянын тайылбыр-массалык ашчыларын чорутуу турарын дендегээр чыдаа. Ылангыя чеди чыл школазын коллективин башчы З. Салогова-нын удуруталыгы-биле уруугар ас-лизын шөффе алгаш, улуг ашчыларын кылган. Школазын дашында бөлүмүнүн киржи-чилери ашчы 10 чорган та-вын, он-он уруугар пастелерин, чуртталга дашында өргө-жөнөчү ашчылар өвүлөмүдө өргө-жөнөчү ашчы-бүрү бичиги-бичиги ойнаар, сөөк, студенттарын чаап берген болаш ашчы до-дгандыр 20 дес ашчы-бүрү үнү-штү олурган.

Төгүтүгү чеди чыл планын ашчыларга боттандырып дөш бистин совхозтун хөргөжөнө аш-чылары моң соңгээр-даа бугу күжүн салып ашчылар.

О. ХУВАР, совхозта хөргөжөнөрдү чөвүлелин даштаам.

Беш дугаар доозукчулар

Шагаан-Арыкта ашчыларнын ке-жээки школазын организтаандан бээр ам беш чыл болган. Бо өөр-дөл-дөгө чылында школа бодунун бешки доозукчулары белеткеп үндүргөн, 10-туу классыларнын доосканына тураскаткан кежээге ол школазын директору эш Н. А. Деканова мыч-ка дөш:

— Школа дугайында Хоойлугу амдырап кырынга боттандырыл-гашан, бистин кежээки школазыс өөр-дөл-дөгө-кижизилдиги ашчы-ларга эки чедишиктерини чедиш алган. Бо чылын школаны сес кижини өргөнүп дооскан. Бистин ашчы-лар ашчыларын өөр-дөл-дөгө үлүг түткүлдүгү, соңуургалдык болуп ту-варын дендегээр хөргө.

Школазын мурунуны чамдык доозукчулар амгы үедө дөш өөр-дөл-дөгө чөвүлелин өргөнүн, өскө-дөрү ашчылар туралар. Эрткен чыл-гы доозукчулардан В. Ануленко, В. Белоусов—Томскийн сун-хөө институтунда, И. Шөвөр, В. Залу-ский—Свердловскийн юридикти институтунда, В. Жүдүкова—Иркут-скийн култура-чырыдышкын ашчыларыннын школазына бот-өөр-дөл-дөгө-биле кирип алгаш, ол өөр-дөл-дөгө чөвүлелин чедишиктерин өргөнүн туралар.

Бо чылгы доозукчулардан майор И. Карпов, тудукчу В. Акуленко, «Улуг-Хая» совхозтун бухгалтери Г. Шахматова, районну улуттур комбинатынын плавовиги В. Ива-нов болаш өскөдөр-даа ортумак шко-лазын быжы билгилги, сатылга-чур-мунуг өргөнүп доосканнар.

Бышкан билигин аттестадын хол-га түдүп, билгилерин шигеңдип алгычы дөшкө орутуу ашчылар алган ону классын ашчыларга өөр-дөл-дөгө, магаданыч болаш ар-га-жак. Бо түнөөл кежээге доозукчулар И. Карпов, Г. Гордеева, И. Уколов олар Коммунисттер партияга, Совет чаканка болаш оларын өөр-дөл-дөгө кижизиткен школазын ашчыларына өөр-дөл-дөгө киргизген илорелип түвө чуртаалааннар.

И. КЕЛИН-СЕНГИ.

УРУГЛАР ЯСЛИЗИНДЕ

Бистин областын барык бугу колхозтарында уруулар ашчылары болган салтары тургустан. Оларда бичиги урууларга эң эки байдаларын тургускан. Ылангыя ырак олардагы малчыларнын уруг-дарынын оларда кижизилдип турар.

Чурукта: Сая Мангар болаш Ооржак Сюрюн олар Овөр районну Сатлы суурда уруулар ашчынын кижизиттиричелерини сурта экиндирип туралар.

Фотозу В. Лутковтуу.

Ажылчыннар негеп тур

Бо чылдын өзегинде Эраин район-нун коммунал ашчы-агый болган түдүг контроларынын ашчы багай эвес чоруу, ылангыя ашчылар база дашынаа центер эки ашчылар келген. Илорамга туудуларга хөргөжөнөрдү материалды четкир кылды ханды-ын турган. Конторанын ашчынына удурутулганын бир эвес оң-даа эки-житкен турган болаа. Бугурууга та-лазы-биле чедишиктерин удам бе-дик түнөөлүк болган турар ийик.

Маңаа чүгөр ашчылар турган Иршитти директор худалдегенде байрутуском хостаан, оң ортуни Саймон Шумов деп эшти кирип каан.

Эш Шумов моң мурунда Тес-Хем районну коммунал ашчы-агый болган түдүг контроларынын дирек-торунга турган, анаа багай ашчы-ларыннын дугайында область солу-нунга шүгүмчүлөтөш, ашчылардан дуктуткен.

Илорамга-даа бо районга ашчы-лар кылды байрутуском даштаам эш Хунданов-биле ол дуктурук алган.

— Директорусуз чаа кижизил-Солуна шүгүмчүлөтүп турган кижини болаа, ам чаа чөргө кызык ашчы-лар-да эш ийван бо — деп, ашчы-чынар чуртаалаан турган.

Директор эш Шумов ашчылар ху-дорлуп алган. Уш хонук эрткен. Кон-торанын септелег-техника станция-зына септеди каанын ийи сөөктү 2 машиналарын ал алган. Таанды районда төрөдериинде, чүчү-хөм сөөктү ашчы кижини мен дөш чө-рүлган. Директор ол чоругушкунга 9 хонукту ашчылар. Оң олоддуг келген. Картофель, далган, тараа болаш өскө-даа чуртаа чүүдөрдүн сөөктү чедирип келген.

Илорамга ол хүнөөдө контора-нын бугурууга ашчыларынга кара-жалыг чорук таарышкан. Туудулар материал чөк ужурунда соксоп тур-ган. Эш Шумов ол чораш бир ма-шинанын үрөп каан болаш ам-даа кылдырмаан.

Директор бодунун картофельи тар-кып ашчыларга артык кичээгө та-лып, конторанын дилиг материал-ды-биле оң хөргөжөнө кылды алган. Бодунун өдөртүп келген Саймон деп төрөдиге счугай өртөдүп бээр кижини чүвө дөш 50 рубльды бө-рүн чөшкөрөөн. Ам ол кижизиткен барган чери-даа билдинмес, чугай-даа чөк.

Эш Шумов боду 66 рубльды бот-отчетта алган, он-биле 10 хире чо-рунга аргаалаан. Оң өскө-даа ча-рыгдан ашчылар бар.

Сөөктү май, июнь, айларда кон-торанын бугурууга планын күсөттө-шкөн. Ам ашчылар тууду мөш сөөктү машинаын эш Шумов болу-нун хуудунда ашчыларга ашчылар туудурып дыка көсөтү.

Ашчыга харысчылга дугайын бо-дөвүн, хүнөөнүн өңчү-хөргөжөнө-нүн магдыс өсү-биле төтөгөткөн туур шак-ылдыг кижизиткен ашчы-чынына ашчылардын төрөдериин турар.

И. ШАВИ, К. БОРИСОВ, С. СОЛН, М. ДАВА, М. ИЖИ, ашчылар.

АМ БОТТУГ АЖЫЛДАН ХАМААРЖЫР

Алдан-Мадыр мыдэ Совет күрү-ненин өңчү-хөргөжөнө камгалаар, инициатива чоруну чоруну салгыр таланы-биле ашчынын чонун орту-зунда тайылбыр-массалык ашчыны өлөөн чорудуп келген. «Сүт-Хөл» совхозтун бо көдө Советте хамма-рыш турар салгырын инициатива чоруну чоруну салгыр чорук му-рунунаа ашчылар, эрткен чылдан бээр үлөзгө дружинанын составына 25 кижини ашчылар келген, аш-хуудунун сүдү бодунун хурдаларына 9 чүдө хөргөжөнө шигерилгөн. Бо чылын инициатива чөвүлелин де-журныйлааынын дружинанын чыда-рууга чөк чорудуп турар. Мыдыр-даа болаа, бугу чүвө экижөөн деп сөлдөп болаас.

Бодунун хуудунда арге-ажынын инициатива хөргөжөнө бекдик хөвө, кү-руненин хөргөжөнө караа ашчылар-нын болаар ийи-чаргыс кижилер мурунку чылда оң хөргөжөнө үлө-дөп турган болаа. Чижээ, Сарыг-Буздун сүт-баран фермазынын ийек кадарчылары О. Буртубай, О. Хун-наштар-оол ийи молдурган ор-лааш өскө кижиге салдыкан турду.

Школа тангымын О. Шахтаржан харысчылга чөк ашчыларын-биле 4 муң рубльдын баранынын ортго алышкан турган. 1961 чылдын апрельде ол-за фермаге бөдүк оорлар халдааш турган. Ол хөргөжөнө үлө-дөп кижилер мында анаа хөргөжөнө чоруу туурар кайгамчык. Бугурун-чү хөргөжөнө камгалаар туурар кире-чилик, бодунун харысчылгазын медресе билбес кижилер база бар, тараа салдынын тангымын О. Ан-гир-оол, сыйла эргелекчи О. Бри-гад-оол калы аралап, сериалчыл чөк турган. 145 кү үренин кымыл-тасты скандан орта алышкан.

Ашчы-ишчилерин ортузунга кижизитке ашчыларын кошканда фермазын чамдык ашчыларыннын аразында алгаш-кырыш, шөш-сода үндөрү культура чөк чорук-тар бар. Кижилеринин медресинде эргенин артышканын узутары, кижизитиле ашчыларын денделер бедиери, оң боттуг, дөштин дөш мога-шылга чөк ашчы чорудары ам-гы үенин эң чуттаа сорулганы.

Көдө Советтин девисээринде ам-даа жөжүн ашчылар, чурттан чо-

руту 22 өргөдөр бар. Оларын чам-дыктарын инициатива ашчылар аш-чыларын, хуудунда байып, иници-атива чоруну мангыстакты өзү-биле амдырап чорутуу. Чижээ, С. Ку-чунмай, О. Хеймер-оол көшкүн ке-вир-биле, хуудунда мылдан өртүрүп, шак-лаа ыңчаар амдырап турар. Алдан-Мадыр көдө Советтин чо-к-таа эрткен сезимин күрүненин социалистик өңчүзүн камгалаар, оор-лакчылар, самгыдакчылар-биле, инициатива ашчылар ашчыларын, инициатива чоруну мангыстакты өзү-биле амдырап чорутуу кижилер-биле де-журныйлаа күшөткөрдөр дугайында айтырыгын тускай чуртаалаан көр-гөн болаш чөргөжөнө шигерини үн-дүргөн. Ол сезим совхозтун Алдан-Мадыр салгырын сүт-баран фер-мазын сүт салдынын жөүдүрүп, он күрүнөгө хуудалдынын чедиши-ктерин чорудар дугайында айтыры-гын база чуртаалааннар. Мыда өскөдө «Жугул» но-мунун автору И. Чадамба-биле жу-рамышканын эрткенер. Чаа үн-дүрө ол «Жугул» ноомунга чазад-галарын, чижээ, номуну кемтөөлүн кызыраарын, үжүгөлө үзенин бе-

лүүгө кирген чурктын бугурууга өөр-дөл-дөгө ашчы үенин ам-дырагы-биле улам холбаштырып кырыны биле ашчылар сүмөлөөнөр. Курстун дынакчылары СЭПТК-нын январь пленумун шигерил-дирлерин, коммунисттер болган ашчылардын партиянын Москва Че-вүлдө хуралынын материалдарын бугу делегей байдалын болган СЭПТК-нин XXII съездинде обла-стын школарынын чаа-чаа чеди-шиктерин ужурашынын дугайында лекцияларын улуг со-ңуургалдык дынак чөргөжөнөр, Башкыларда М. Серин, Х. Овөр, О. Сержинида, С. Хурен, К. Хөргө-н, Токлаш болган өскөдөр-даа эки өөр-дөл-дөгө доосканнар.

А. ТАРААЧЫ, Бин-Хем район.

Курс өөрөдөлгөзү доозулган

Областын башкылар билин беди-дөр институтун чанынга организта-ан аге класстар башкыларынын билиг бедилеринин ай хуудалык курулууну өөрөдөлгөзү доозулган.

Башкылар 150 шактыг программаны өөрөдөлгөзү өргөнөр.

Эрткен чылын болган курска ден-зөөгө, бо курска өөрөдөлгөзү аш-чылар-биле сыйрып холбаштырып, практиктик ашчылар-биле кам чорутуу. Муракчы ашчылар өзөн каш башкылар боттарынын ашчы-ларын дуктурап чуртаалааннар. Мыда өскөдө «Жугул» но-мунун автору И. Чадамба-биле жу-рамышканын эрткенер. Чаа үн-дүрө ол «Жугул» ноомунга чазад-галарын, чижээ, номуну кемтөөлүн кызыраарын, үжүгөлө үзенин бе-

лүүгө кирген чурктын бугурууга өөрөдөлгөзү ашчы үенин ам-дырагы-биле улам холбаштырып кырыны биле ашчылар сүмөлөөнөр.

Курстун дынакчылары СЭПТК-нын январь пленумун шигерил-дирлерин, коммунисттер болган ашчылардын партиянын Москва Че-вүлдө хуралынын материалдарын бугу делегей байдалын болган СЭПТК-нин XXII съездинде обла-стын школарынын чаа-чаа чеди-шиктерин ужурашынын дугайында лекцияларын улуг со-ңуургалдык дынак чөргөжөнөр, Башкыларда М. Серин, Х. Овөр, О. Сержинида, С. Хурен, К. Хөргө-н, Токлаш болган өскөдөр-даа эки өөр-дөл-дөгө доосканнар.

А. ТАРААЧЫ, Бин-Хем район.

Юрий ГАГАРИН, ССРЭ-нин космонавт-ужудукчузу, Совет Эвилелинин Маадыры.

Халмышкынар төнө бергенде Дмитрий Павлович чуртаалаа-дыр:
— Мэзи-биле «ЯК» ужулар сен бе?

Анаа канчал чөпшээрөөс боор! «ЯК» он сезим ашчы кабинетинде олурупка, колунар-биле багалтап чып алдым. Черже көрүп, он-биле угалышкын тып, бедикти тодар-дып эң-дүр дээрзин Мартыанов менээ сүмөлөөр. А оңу канчал тодардыр деп мычаш—Карактар чүгүрүп, ты-ныш деиден келер, чүчү канчаларын-даа кижин билбес. Ындыг болажак, мэзи-биле хөй удаа мыңдар болганы дег, чаа байдал-биле дүргөн чаңчы-гы, куш ужудушкуну хире чөвүн, бедиктер чөри чарашына берген мен. Бистин черивистинг үстүндө көр болаа, оң чараш, магалыны канчалар оңу! Ыштар, чаданарын көргө, оң-сиген дег чавыс шышак сөгүндүр; кохозотун ашчылар каан шөлдери көк-тараанын аажок улуг диндиктерини болуп карарып чыдар; оруктар чалдары баа илен; кокла оор бугуруу, өвөр инектер, баш-тары дээрже сунгалкан кадарчы-лар тодаргай көстүр. Кажан шадга мен база олар дег болуп, дискете-римин бо, думдуктарым чурда дү-жүптү, тоолучургу чалыгарын дуга-йында болуп, билдинмес чүвөгө хол-баштыр хоптактанман манас чораш кижини мен, ыңчанаш ам кээп ужу-дуктан бо, ам ужудушкуну мени чоргалар-биле бүргөп, мэзи бугу амдыралымга утка кирипкен.

Дөшкүн кылдым, оң соода машинаын Мартыанов зонаже киргез, дээди ужудушкуну хевирле-рик өргөзүп эгезин.

— Эрткүм деп чүвө бо-дур,—деп, самөлеттин чуртаалаанынын тургу-зуу-биле ол чуртаалагышлар,—бо Нестеровту дузаа-дыр-даа дигилээр.

Бичангаш самөлет бир-ле элдеп эгезин № 127, 134, 140, 147 «Шын» солуннарда.

— Ужудушкуну херээ—эң би-че-даа мынмандыгына оршөөл көр-гүсөдө—деп ол чуртаалаа. Агаарга болдурган чазыг бурзунуңе бажын оскуну болур.

Онаага бурзуу эңне малайла-дым-биле күсөттөргөн турун дөш, ужер чүдү културалынын үндө-шүнени аттыг кызымаа-биле, ийи чүдөрдө эгезөөш, биске ол шиг-эзтирини турду, ужер чүдүдү ол културалы чокка амгы үениң ужу-дукчуу турбас. Дүргенин километр чедир, ужудушкуну бердинген бедик, метр чедир, айттыганын угла-нышымын—чартык градус чедир салгы шыдажыр ужурауу турдуус. Инструкторун ындыр ораашты кыдыктарга эмин эрттир-даа дег са-гындыр. А оң ханы шынын турганы чуртаалаа; ужер чүдү херээ сан саналгаларына тургустунган, «ооңак чүдөрдө» тоовастаар, агаарга анга-дар чорук-биле шыдажы албас.

— Чараш ужулар херек,—деп чуртаалаарында Дмитрий Павлович мыак кижини, ыңчанаш онаагадан бичи-даа хажыда берген бурзууде курсантыларга ол мычар айттыр.

Мартыанов эки ужудукчу-кижиз-дик турган. Ынчаа-даа дайынга ол чорбаан. А сес ужудукчуну да-йынга чанын соңуурган турган бис. Боттарынын агаарга тулашушканын дугайында Александр Покрышкын биле Иван Кожедобуц но-марын номчутуулап каапкан бис, анаа эвес, а шериг ужудукчулар, арты-на-да хыдыкчы ужудукчулар болу-сал турдуус. Кижини моондактар-биле дендеседе билдинер чүвө дээрин билдик бис, ыңчанаш боттарыныстын мыакчылыгы болган хүндөдели-кесте ужудушкуну херээне баштай-гы айткычылармыс Мартыанов биле Совет Эвилелинин Маадыры Сергей Иванович Сафроновту аразынга үлөп турган бис. Дайын хүнөөнде Ста-линград чоогуна ол тулчуп, Кубань-га сарагын агаар түчүшкунунга

киришкен, Курск дугайында өлөөн каш «Инектерин» болган «Мессер-шпиттерин» андара аткан. Капитан турган, 1943 чылда Алдин Сылдыс-биле ол шаптакан. Совет кижини бол-жаш бузуу ужудукчу канчал булап кеирип келер үдөгүн ужудукчулар бистере бодунуңе чере солун наман-дынын чижээне биске көргүзгөн ол орадалыг динчал турдуус: бистин мурунуска совет эвир, бистин да-йынчы ужер чүдү-үстүң алдарыг чачылдарыңиз эдилекчирини кижини турган болаа. Бистин-биле ол хөй ашчылар, Мартыанов-биле бир дөмөй, ужудушкуну херээниң аргы-малаынга өрөдөп турду.

Бир-ле катап селбегер мыш хөдө-герин чыгы берген турдуус, бур-зууриниң тургузту шыдажым бе-луп турда Сергей Иванович чуртаала-дыр.

— Шыраак бугуш дээрже—кижи-нин кады төртүтүнгөн шынары эвес-тир, ындыг кылдыр кижизилдип болур болгаш кижизилдер-даа херек.

Совет Эвилелинин Маадырын оң-ла-ла хун болаа оң мурунда-даа чуртаалаан бугу чүдүлдеринде болу-уска мындыг түнөөл кылдымыс: күзөл-сөрүк дээрже—күженишик, кижизиниң бугу-ле чаңчы-бодал бол-жаш күш-дымыр күштерин чүткүдөр, күшү мобилизастары болган сал-дынга сорулганы чедип алгырына кызымаа ол-дур.

Бистин аэрокулбугу начальнын Григорий Кириллович Денисенко ба-за Совет Эвилелинин Маадыры кижини. Ол база-ла бистин кижизилдөгө-виске салдарын чедирген.

Бир-ле, комсомол хуралына чүвө чуртаалаан турган, күзөл-сөрүк деп чүд, ол дээрже—хамкыч мурунда бодун туттунуп бичирин, бодунуң кы-лыгарын хынаары, калың-даа бер-гелерин ашчы эртпн шыдары, күш-терини эңне эвезин-биле чарыгап турган бердинген онаалгаларын кү-сөдирди деп начальныныкыс болу-нуң эгезээне база тайылбырлаан.

Ол хурал хүнөөдө агаар-бойлук аажок чүтүтү турган чүвө, чаашкын сонга шидерин кычычыл-лаа турар, өрвө шидерин мунгаргайыг карагын, а бис дээрже оң чуртаалаан талаан динчал оорар бис.

— Күшүт күзөл-сөрүктү кижизин бекдик организастымы-биле, са-гылга-чурмууну-биле, шак бурзуун

ажыктыг ашчылар билири-биле ы-галым турар—деп, аэрокулбугу на-чалыгны чуртаалаан мычар доосту.

Бурзуу чүвө кылмыккаш, Сергей Иванович Сафронов болган Григорий Кириллович Денисенко шышак ындыг алдарлыг кижилерден салгы-ндыг алып черле канчал болур дээр. Чижээлээрге, мыдыг таарылга-менээ бола берген болаа, ыттан өртенн бээр ийи мен. Мен дээрге, бугу чүдүлдерден ашчылаа, аэрокул-отрадиниң комсоргу болган бөдүң түр таршанын турган кижини болаа мен. Бис шүптүзү оларын кылажы-нын ашчы-биле, туттунуп чорутуу ашчы-биле бестин өттүгөрүн оралда-жып турдуус. Оларын хөргөжөнө-нде алдын сылдыстар кижини бурзуу-нуң күзели. Ынчаложок ол дугайын ымыкчур чуртаалаан, олар дээрге Бузуу сылдыстар-биле бир дөмөй, мыдыг четтимес турган.

Тапкы тиргяйип, чөмни эвезин чил, хөй-хөй курсантылар боттары-га бичыг сөрүк-күзөлдү кижизилдип, хүн денделген хун бурдуе бичиги-рин бичыг тура-сорукту чүткүлдө негээр төлөөлө хүн денделгөдөрү кылп турганнар.

Иоль келген. Изин хүнер, шышак кежээдөр турган. Ындыг хүнерини бирээнде Дмитрий Павлович, анаа-дазы шышак, машинага мэзи-биле олурбай,—оң дээрже «алдыг са-рыг» деп шолалыг машина чүвө,—харын черге тура чуртаалады:

— Чааскаан чорутур сен. Дескин-чип кылмыр.—

Ындыг сөстөрүн недеял иштинде маалап келген-даа болуусу, чурчөм шимрөг диди. Сөөктү үдө хөй удаа кааскаан ужудуз утуп, хондурун чүвө келген келген мен. Ынчаа-даа мэзи чамыга кездээде кижини олурду, боду-нуң кырылгези-биле шышкыдыгын шүд болуп турган болаа. Ам шүдү бодумга оргаланыр ужурауу мен.

— Хөлээве,—деп, Дмитрий Павло-вич мени сертедип кады,—бодуң бо-дан.

Самөлетти ужулуп үнер чөвө ма-ндам берип, куудурун көдөрүлтерин-ге, чердел, ол суук көдөрүлүп үндү. Болуп көрбөзүн өөрүшкунуң дамчы-дар аргажак сеткили мени хаара ту-дуп келген. Ужуптум! Бодум ужу-дум! Баштайгы тускай ужудушкуну-нун өөрүн чүвө авиаторлар сеткини-биле болур. Самөлетти мурунда-

даа башкармы-ла турган болгай мен, ыңчаа-даа оң ам бодум башкармы чор мен, менээ инструктор дузаалаш-пайн чор деп кажан-даа бузуревейн чоруп турдум. Аштыг чүгүртүп чо-рууда аштыг кижизин азам-биле чаңгыс бола бээр дег, самөлет-биле чаңгыс аларган мен. Оң кезектери мэзи күзелимин дамчыдыкчыма болу берген, машина менээ чыгыртып, мэзи күзөн чөмөнин кылмы чөри.

Аэродромуну дескдиним, канчал хонарын санап алган, хонар денде-тиң чанынга самөлетту хондурутум. Ылавааладым-биле, кызыгарын иштиге хондум. Хөмүнү черле бер-гек. Бугу сеткиман чурал тур. Ын-чаложок онза чүд-даа болганын чүвө шышак кылдыр көргөстүндүм. Машинаны эш тургустан, кабинадан үнгөш, даалаг кижизинде деп Дми-трий Павловичке макетим.

